

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V2

MEI/JUNIE 2024

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n addendum van 14 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A en AFDELING B, wat op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk in die KABV-dokument gebaseer is.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

VRAAG 2: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

VRAAG 3: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE, 1989 TOT DIE HEDE

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

2. AFDELING A bestaan uit DRIE brongebaseerde vrae. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord, kan in die ADDENDUM gevind word.
3. AFDELING B bestaan uit DRIE opstelvrae.
4. Beantwoord DRIE vrae soos volg:
  - 4.1 Ten minste EEN moet 'n brongebaseerde vraag wees en ten minste EEN moet 'n opstelvraag wees.
  - 4.2 Die DERDE vraag kan óf 'n brongebaseerde vraag óf 'n opstelvraag wees.
5. Jy word aangeraai om ten minste EEN uur per vraag te spandeer.
6. In die beantwoording van die vrae moet jy jou kennis, vaardighede en insig gebruik.
7. Jy sal benadeel word deur die blote oorskryf van die bronne as antwoorde.
8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, in hierdie AFDELING. Bronmateriaal wat nodig word om hierdie vrae te beantwoord, is in die ADDENDUM vervat.

VRAAG 1: WAS DIE VELDTOG TEN GUNSTE VAN DIE BEËINDIGING VAN DIENSPLIG ('ECC') IN DIE 1980's SUKSESVOL MET HULLE MOBILISERING TEEN DIE APARTHEIDSREGERING?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Verwys na Bron 1A.

- 1.1.1 Wanneer, volgens die bron, is die Veldtog Ten Gunste van die Beëindiging van Diensplig ('End Conscription Campaign (ECC)') gestig? (1 x 1) (1)
- 1.1.2 Verduidelik die konsep *diensplig* in die konteks van die apartheidsregering se militêre beleid. (1 x 2) (2)
- 1.1.3 Noem enige VIER wit groepe in die bron wat deur die Veldtog Ten Gunste van die Beëindiging van Diensplig ('End Conscription Campaign (ECC)') aangelok is. (4 x 1) (4)
- 1.1.4 Waarom, dink jy, het die 'ECC' 'n reeks mediaveldtogte begin met die doel om publieke bewustheid ten opsigte van die rol van die weermag te verhoog? (1 x 2) (2)
- 1.1.5 Lewer kommentaar op die belangrikheid van die groot aantal mense wat die 'een openbare vergadering in Kaapstad, wat die einde van die vastyd (tydperk van godsdiensoefening) aangedui het', bygewoon het. (1 x 2) (2)

1.2 Lees Bron 1B.

- 1.2.1 Wat, volgens die bron, het die 771 mans in die publiek verklaar gedurende die bekendstelling van die nasionale register van gewetensbeswaardes? (1 x 2) (2)
- 1.2.2 Waarom, dink jy, het die apartheidsregering noodregulasies gebruik om te voorkom dat verskeie mediakonferensies oor die bekendstelling van die 'ECC' se nasionale register te rapporteer? (1 x 2) (2)
- 1.2.3 In die konteks van die 'ECC', lewer kommentaar op die implikasie van Chris de Villiers se stelling: '... ons is nie bereid om apartheid te verdedig nie.' (2 x 2) (4)
- 1.2.4 Definieer die term *referendum* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)

1.3 Bestudeer Bron 1C.

1.3.1 Waarom, dink jy, is hierdie foto geneem? (2 x 2) (4)

1.3.2 Lewer kommentaar op die belangrikheid van die woorde op die banier, 'STOP die oproep!', in die konteks van die ECC se veldtogte teen diensplig. (1 x 2) (2)

1.4 Verwys na Bron 1B en 1C. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 1B die inligting in Bron 1C ondersteun rakende die 'ECC' se protesveldtogte teen die apartheidsregering se militêre dienspligbeleid. (2 x 2) (4)

1.5 Gebruik Bron 1D.

1.5.1 Haal TWEE wysigings uit die bron aan wat aan die Wet op Verdediging aangebring is. (2 x 1) (2)

1.5.2 Verduidelik wat met die stelling 'die drakoniese (baie streng) maatreëls (het) eerder die teenoorgestelde uitwerking gehad', ten opsigte van die wysiging aan die Wet op Verdediging bedoel word. (1 x 2) (2)

1.5.3 Watter bewyse, volgens die bron, dui aan dat die 'ECC'-lede aan uitgebreide staatsonderdrukking onderhewig was? Gee DRIE antwoorde. (3 x 1) (3)

1.5.4 Lewer kommentaar op waarom 'n geskiedkundige hierdie bron as betroubaar sou beskou wanneer die reaksie van die apartheidsregering op die 'ECC' bestudeer word. (2 x 2) (4)

1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik of die Veldtog Ten Gunste van die Beëindiging van Diensplig ('End Conscription Campaign (ECC)') suksesvol was om teen die apartheidsregering in die 1980's te mobiliseer. (8)

[50]

VRAAG 2: HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DAARIN GESLAAG OM IN DIE 1980's DIE AKTIWITEITE VAN DIE APARTHEIDSREGERING SE GEHEIME CHEMIESE EN BIOLOGIESE OORLOGVOERING-(CBO)-PROJEK OOP TE VLEK?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

2.1 Verwys na Bron 2A.

- 2.1.1 Wie, volgens die bron, was die hoof van Suid-Afrika se geheime chemiese en biologiese oorlogvoering-projek? (1 x 1) (1)
- 2.1.2 Verduidelik die term *amnestie* in die konteks van die Waarheids-en-Versoeningskommissie. (1 x 2) (2)
- 2.1.3 Waarom, dink jy, het dr. Wouter Basson geweier om om amnestie aansoek te doen? (1 x 2) (2)
- 2.1.4 Maak 'n lys van enige VIER bevindinge in die bron, wat die Waarheids-en-Versoeningskommissie rakende Projek Kus onthul het. (4 x 1) (4)
- 2.1.5 Lewer kommentaar op die implikasie van die stelling, '... (die WVK) het bevind dat die program (CBO) nie moontlik sou wees sonder 'n sekere mate van internasionale samewerking en ondersteuning nie'. (1 x 2) (2)

2.2 Lees Bron 2B.

- 2.2.1 Watter posisie in die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke het Eerwaarde Frank Chikane bekleed toe hy in 1989 vergiftig is? (1 x 1) (1)
- 2.2.2 Definieer die woord *anti-apartheidstryder* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 2.2.3 Lewer kommentaar op die belangrikheid van dr. Schalk Van Rensburg se getuienis voor die WVK-amnestieverhoor rakende Eerwaarde Frank Chikane se vergiftiging. (1 x 2) (2)
- 2.2.4 Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n geskiedkundige wat navorsing doen oor hoe die Suid-Afrikaanse regering chemiese en biologiese oorlogvoering gebruik het om anti-apartheidsaktiviste te vermoor. (2 x 2) (4)

2.3 Raadpleeg Bron 2C.

- 2.3.1 Verduidelik die betekenis van dr. W Basson se woorde, 'EK **SWEER** EK HET NOOIT MY EED OORTREE NIE!', rakende sy aktiwiteite as hoof van Projek Kus. (2 x 2) (4)
- 2.3.2 Lewer kommentaar op die belangrikheid van die menslike skedels en bottel met gifstof wat in die spotprent uitgebeeld word in die konteks van dr. Wouter Basson se aktiwiteite. (2 x 2) (4)

2.4 Raadpleeg Bron 2D.

- 2.4.1 Wie, volgens die bron, het die CBO-program ondersteun? Gee enige DRIE antwoorde. (3 x 1) (3)
- 2.4.2 Noem enige DRIE projekte van die CBO-program soos in die WVK-verslag gevind. (3 x 1) (3)
- 2.4.3 Lewer kommentaar op waarom die apartheidsregering hulle toevlug tot die gebruik van chemiese stowwe en dwelms teen hulle vyande geneem het. (1 x 2) (2)
- 2.4.4 Verduidelik die implikasie van die stelling, '... dat Projek Kus "middels om die vrugbaarheid en viriliteit (geslagsdrang) van mense te verswak", nagejaag het'. (1 x 2) (2)

- 2.5 Verwys na Bron 2C en 2D. Verduidelik hoe die inligting in Bron 2C die bewyse in Bron 2D met betrekking tot hoe Projek Kus die regte van gewone Suid-Afrikaanse burgers geskend het, te ondersteun. (2 x 2) (4)

- 2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik of die Waarheids-en-Versoeningskommissie in die 1980's daarin geslaag het om die aktiwiteite van die apartheidsregering se geheime Chemiese en Biologiese Oorlogvoering-projek oop te vleek. (8) [50]

VRAAG 3: SPEEL SUID-AFRIKA 'N BELANGRIKE ROL OM BRICS AS 'N GLOBALE EKONOMIE TE VERSTERK?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die vrae wat volg.

3.1 Verwys na Bron 3A.

- 3.1.1 Wanneer, volgens die bron, het Suid-Afrika 'n lid van BRICS geword? (1 x 1) (1)
- 3.1.2 Haal EEN rede uit die bron aan oor waarom Suid-Afrika in 2014 en 2015 deur graderingsagentskappe afgegradeer is. (1 x 1) (1)
- 3.1.3 Lewer kommentaar op wat die Wêreldbank met 'Suid-Afrika (moes) 'n tweeledige (dubbele) ekonomie (bly) met een van die hoogste ongelijkheidskoerse in die wêreld' geïmpliseer het. (2 x 2) (4)
- 3.1.4 Verduidelik die term *ongelykheid* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 3.1.5 Wat, volgens die bron, was Suid-Afrika se Gini-inkomste in 2008? (1 x 1) (1)

3.2 Gebruik Bron 3B.

- 3.2.1 Noem enige DRIE pilare in die bron waarop Suid-Afrika se lidmaatskap van BRICS gebaseer is. (3 x 1) (3)
- 3.2.2 Wat, dink jy, word met die Zambiese ekonoom, me. Dambisa Moyo, se artikel met die titel 'Global Slowdown: Africa's Chance to Stand Up and Shine', rakende Afrika se verteenwoordiging in BRICS geïmpliseer? (2 x 2) (4)
- 3.2.3 Verduidelik die beperkinge van hierdie bron vir 'n navorser wat die rol wat Suid-Afrika speel om BRICS as 'n globale ekonomie te versterk, bestudeer. (2 x 2) (4)

3.3 Raadpleeg Bron 3C.

- 3.3.1 Volgens die bron, tot watter mate sou Suid-Afrika se ekonomie uit die BRICS-Afrika-verhouding voordeel trek? (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Verduidelik die term *opkomende Afrika-ekonomieë* in die konteks van globalisering. (1 x 2) (2)
- 3.3.3 Haal enige TWEE bewyse uit die bron aan om aan te dui waarom buitelandse beleggers tekens van vermoeidheid (moegheid) teenoor Suid-Afrika getoon het. (2 x 1) (2)

- 3.4 Verwys na Bron 3B en Bron 3C. Verduidelik hoe Bron 3B van Bron 3C verskil rakende Suid-Afrika se rol as 'n lid van BRICS. (2 x 2) (4)
- 3.5 Bestudeer Bron 3D.
- 3.5.1 Identifiseer die volgende in die bron:
- (a) Die land met die kleinste BBP in 2011 (1 x 1) (1)
- (b) Die land met die grootste BBP in 2011 (1 x 1) (1)
- 3.5.2 Watter gevolgtrekkings kan gemaak word uit Suid-Afrika se bevolkingsgroei tussen 2011 en 2022? (2 x 2) (4)
- 3.5.3 Verduidelik waarom China se BBP van 7,3 triljoen in 2011 tot 17,458 triljoen in 2022 gestyg het. (1 x 2) (2)
- 3.5.4 Gebruik statistiese bewyse en verduidelik of Suid-Afrika 'n belangrike rol speel om BRICS as 'n globale ekonomie te versterk. (2 x 2) (4)
- 3.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik of Suid-Afrika 'n belangrike rol speel om BRICS as 'n globale ekonomie te versterk. (8) **[50]**

AFDELING B: OPSTELVRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, in hierdie afdeling.

Jou opstel moet ongeveer DRIE bladsye lank wees.

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA

Die Swartbewussynsbeweging, onder leiding van Steve Biko, het swart mense bemagtig om selfstandig te wees en ontslae te raak van 'n minderwaardigheidskompleks in hulle stryd om in die 1970's die apartheidsregering uit te daag.

Bespreek hierdie stelling krities. Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

[50]**VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE**

Die hantering van Chris Hani se moord in 1993 was die enigste voorbeeld van goeie leierskap van partyleiers tydens die onderhandelingsproses vanaf 1990 wat in 1994 tot 'n nuwe politieke bedeling in Suid-Afrika gelei het.

Stem jy met die stelling saam? Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

[50]**VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE**

Verduidelik tot watter mate die ingrypende hervormings wat Gorbachev in die 1980's ingestel het die Sowjetunie polities en ekonomies beïnvloed het, en terselfdertyd tot politieke veranderinge in Suid-Afrika gelei het.

Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

[50]**TOTAAL: 150**